

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Caput II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

infimis alta æternitatis gaudia prædicent, quò summa quæ prædicant, in alta Dei manifestatione vident. Quam profectò apparitionem juxta verbum Domini factam perhibetur. Quid est autem verbum Domini, nisi promissio Redemptoris? Addidit ergo, ut appareret juxta verbum Domini, quia promissionis suæ veritatem exhibere non desinit. Verbum namque Domini in additione apparitionis est: *Ecce*

Mat. 28. ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi. Sequitur:

Et venit sermo Samuelis in universo Israel.

Sermo etenim venire cognoscitur, cum prædicatorum nostrorum promissio adimpletur. Promissio enim verbi est gaudium sine fine mansurum. Universo igitur Israeli sermo Samuelis venit: quia omnis multitudo sanctæ Ecclesiæ ad gaudium æternæ beatitudinis pervenit: & quod nunc in fide sermonis à sanctis ejus prædicatoribus repromittitur, per rei veritatem eidem in regnis cælestibus exhibetur. Verbum namque doctorum in repromissione fidelium est: *Omnis, qui credit in ipsum, non perit, sed*

Joan. 3. b. habebit vitam æternam. Vel certè sermo doctorum in repromissione munerum est: Quæ oculus non vidit,

Isai. 64. nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se. Sermo itaque

1. Cor. 1. b. Samuelis in universo Israeli venit: quia quisquis sanctis prædicatoribus, & vitæ præsentis religiosam conversationem suadentibus, & æterna gaudia iustis promittentibus credit, ad ea, quæ piè vivendo expectavit, gaudia æterna, carne moriendo transivit. Unde & is, in cuius fide promiserat, affirmat, dicens: Amen dico vobis, calum & terra transibunt,

Marc. 13. d. verba autem mea non transibunt. Vel certè sermo Samuelis in universo Israeli jam venit: quia per effectum divinæ animadvertionis, generalis impleta cognoscitur repulsio Judæorum. Unde & ordinem, quo idem sermo in universo Israeli venerit, latius exponens, ait:

CAPUT II.

Cap. IV. 1. Reg. Egressus namque est Israel obviam Philistiim in prælium, & castrametatus est juxta Lapidem Adjutorij. Porro Philistiim venerunt in Aphec, & instruxerunt aciem contra Israel. Inito autem certamine, terga vertit Israel: et cæsa sunt in illo certamine passim per agros quatuor millia virorum. Et reversus est Israel in castra.

Esse spiritalia prælia beatus Apostolus ostendit, dum sanctæ Ecclesiæ castra ad victoriam cohortatur, dicens: *Non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed adversus principes, & potestates, & contra spiritalis nequitiæ in caelestibus.*

Ibidem. De quibus profectò præliis etiam consequendæ victoriæ consilium præbens, ait: Et scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignis extinguere, & galeam salutis assumere, & gladium spiritus, quod est verbum Dei. Hinc Petrus exhortans, dicit:

1. Pet. 5. Solliciti estote, & vigilate in orationibus: quia adversarius vester diabolus circuit, sicut ignis, quem devoret: cui resistite fortes in fide. Dum ergo Israelitis prælia per litteram referuntur, interna & spiritalia designantur. Philistiim namque cadentes poculo interpretantur: quo nimirum nomine reprobi Angeli exprimentur; quia per abundantiorum potum superbæ, statum perdidit æternæ vitæ. Eis quippe velut poculo cadere fuit, potum superbæ sine omni mora retractionis assumptæ. Nam quod

A potatur, facillè sumitur. De quorum profectò cadentium principe velut de potante Dominus dicit: *Quia in veritate non stetit.* Velut enim potu corruit, qui superbæ suæ velocitate ebrius, in ea, qua fuerat conditus, veritate, nec ad momentum stetit.

Sed valde quærendum est, quomodo Israel secundum carnem egredi in prælium contra istos cadentes poculo intelligatur. Nemo enim pugnat cum eo, qui sibi subjicitur. Judaicus ergo populus, qui malignis spiritibus per infidelitatem subiectus, contra eos in prælium quomodo egredi dicitur? Pugnare tamen asseritur non veritate fortitudinis, sed fallaciæ æstimationis. Veritate quippe fortitudinis à malignis spiritibus victus est, sed tamen dum patrum veterum traditiones servat, cum malignis spiritibus se certamen habere existimat. Unde & sub captivitate suæ vinculis tantò strictius ligatur, quanto ipsa libertatis, quam non habet, fiducia ab eorum sibi calliditate suggeritur. Versuti namque adversarij occultis suggestionibus ei fallæ libertatis fortitudinem prædicant, ut eam, qua premitur, caliginem non attendat: & eò securius jam cum deceptum possideant, quò ab eis, quibus tenetur, infidelitatis vinculis solvi, in Redemptorem nostrum credendo non curat. Et notandum, quia de repulso populo dicitur: *[Egressus est Israel.]* Tunc rectè exit, cum sacre fidei monumenta dereliquit. Unde & de iis, qui à Scripturæ sanctæ mysteriis errando deviaverant, Ioannes dicit: *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis.* Exire igitur Israeli secundum carnem est, rectæ fidei terminos errando præterire. Sed quia alium Christum expectare non desinunt, juxta Adjutorij lapidem castra ponunt. Meritò igitur terga vertisse Israel dicitur, quia & egressus fuisse perhibetur. Nam si intus maneret, vinci nequaquam potuisset, quia si se intra munitiones servaret fidei, armatos spiritus debellaret erroris. Et quia fraude superatur, Philistiim in Aphec aciem instruxisse perhibetur. Malignis namque spiritibus aciem instruere, est incantis Judæorum cordibus argumenta deceptionis ordinare. Sed inito certamine, terga vertit Israel: quia dum mori metuit, malignis spiritibus non resistit. Ideo quippe pugnæ profugi terga hostibus vertunt, ne resistentes moriantur. Quia verò, si in Redemptorem Iudæi credant, mori trepidant, idcirco non resistunt, ut vivant, quia in Redemptorem non credunt, ut in veteri circumcissione salventur. Resisterent quippe malignis spiritibus, si arma suæ fortitudinis, in Redemptoris nostri fide tenuissent. Sed ideo, ne moriantur, fugiunt, & ideo quia fugiunt, moriuntur. Hostis namque insequens eò facilius fugientem interficit, quò is, qui fugiendo percutitur, imminentis victoris sui gladio non resistit. Unde & in eodem certamine quatuor Iudæorum millia cæsa memorantur. Quæ enim sunt hæc quatuor millia, nisi qui recipere quatuor Evangeliorum veritatem noluerunt? Quare & in agris mori perhibentur, quia in errorum suorum latitudine immorantur. Et quia erroris sui latibula adhuc nequaquam derelinquunt, Israel in castra reversus asseritur. Nam, ut jam dixi, cum malignis spiritibus adhuc habere certamen se æstimat, cum eorum voluntati potius obediat, quàm repugnet. Quia verò etiam in bona significatione poculum accipitur, cadentes poculo, intelligi sanctæ Ecclesiæ prædicatores possunt. De quo nimirum poculo Prophetæ gloriatur, dicens: *Impinguasti in oleo caput meum, & poculum meum inebrians, quam præclarum est. Poculum namque inebrians, abundans est gratia Spiritus sancti: quæ aptè poculum dicitur, quia ejus plenitudine electorum corda in momento inebriantur. Unde & de primis sanctæ Ecclesiæ pastoribus dicitur: Factus est repente de calce*

Joan. 8. b.

1. Jo. 2. e.

Psal. 22.

Act. 2. a.

sonus, tanquam adveniens spiritus vehemens, & replevit totam domum, ubi erant sedentes. Quo nimirum poculo prædicatores cadunt: quia dum sancti Spiritus gratiam abundanter excipiunt, statum vitæ carnalis ex toto derelinquunt. Quotidie namque per hoc poculum, velut nimie potantes cadunt, quia etsi eos aliquando carnales motus ad perpetrandas culpas erigunt, virtute tamen potati spiritus in statu peccati non inveniuntur. Cum quibus profecto, quia Judaicus populus certamen habet fidei contra Philisthaos istos, carnalis Israel quotidie egreditur ad campum belli. Possunt autem Philisthinorum appellatione idcirco sanctæ Ecclesiæ prædicatores intelligi: quia de errore gentilium ad gratiam fidei per Dei misericordiam sunt perducti. Cum quibus nimirum Israel prælians terga vertit, quia loquenti per ora prædicatorum spiritui non resistit. In prælium namque Israel contra Philisthim exierat, cum prædicanti Stephano Judæi obstitissent, & de fidei nostræ ratione disputarent. Sed prælians terga vertit, quia resistere disputando non potuit. Nam de terga vertentibus in Apostolorum actibus dicitur: *Non poterant resistere sapientia & spiritui, qui loquebantur.* Cædi autem Israelitis est, ab infidelitatis vita separari. Bene quoque in agris mori perhibentur: agri enim certaminis sunt sacri eloquij vitentes intellectus. In agris igitur caesa pugnantium Israelitarum millia assignantur: quia, qui sanctorum prædicatorum ministerio de Judæa conversi sunt, in Redemptorem humani generis per sanctarum Scripturarum documenta crediderunt. Quatuor verò millia caesorum fuisse memorantur: quia eandem sacri eloquij auctoritatem de Lege, Prophetis, Psalmis, atque de Evangelio voverunt. Sed & caesis aliis, alij in castra revertuntur: quia de Judæa nonnulli prædicatorum ministerio ad cognitionem Redemptoris perducti sunt, sed ejusdem gentis plenitudo sanctæ Ecclesiæ assertionibus tantò audacius adversatur, quantò in infidelitatis suæ tenebris profundius ejecta, ad veritatis lumen non ducitur. In castra quippe ei reverti est, adversari non desistere. Et quia eos, qui crediderant, velut stultos, & nulla sufficienti ratione superatos arguunt, sequitur:

Dixeruntque majores natu Israel: Quare percussit nos hodie Dominus coram Philisthim?

Quare enim hoc loco non est inquisitionis interrogatio, sed querela admirationis. Sub admiratione ergo de percussione interrogant: quia ad eam rationem, qua religionis suæ homines fidem Redemptoris excepisse conspexerant, pertingere non valebant. Et notandum, quia qui admiranter interrogant, majores natu de Israel fuisse memorantur: quia profecto superbi quique in sua sapientia gloriantes, ad divinorum mysteriorum cognitionem pertingere nequaquam potuerunt. Unde & in Evangelio Dominus ad Patrem loquitur, dicens: *Constitui te tibi Pater rex caeli & terra, quia abscondisti hæc à prudentibus & sapientibus, & revelasti ea parvulis.* Qui profecto se percussos fuisse conqueruntur: quia dum per eos, qui crediderunt, veterem legis consuetudinem solvi conspicerent, quædam percussio vulnera incomprehensibili judicio Dei inflata sibi arbitrati sunt, quæ communi dolore declamarent. Sed qui cecidisse alios conqueruntur, quo se consilio ad resistendum præparent, subdunt:

Afferamus ad nos de Silo arcam fœderis Domini, & veniat in medio nostri, & salvet nos de manu inimicorum nostrorum.

Et de effectu ejusdem consilij protinus subinfertur.

S. Greg. Tom. III.

A Misit ergo populus in Silo, & tulit inde arcam fœderis Domini exercituum sedentis super Cherubim.

Hoc est certè consilium, hoc opus Israelitis contra certamen cadentium poculo, sed profecto consilium, & opus inauditum: quia non est Israelis secundum spiritum, sed Israelis secundum carnem: videlicet non Deum videre videntis, sed Deum, quem despicit, se videre arbitrantis. Quid est enim ad Silo mittere, nisi ad legem Moyfi recurrere, cui à Domino dicitur: *Veni mittam te ad Pharaonem?* Quid est afferre arcam Domini, nisi veteris legis sacramenta, ad reprobendam novæ fidei veritatem recolendo adducere? Et quia eandem legis scientiam suorum neminem ignorare patiuntur, in medium eorum arca adduci præcipitur. Quid est item, quòd dicant: *[Et salvet nos de manu inimicorum nostrorum:]* nisi quia dum pertinaciter defendunt vetera, repellunt nova, & hoc habent in fiducia salutis, si ad veræ fidei rationem bonorum prædicatorum studio trahi non possunt? Quia igitur veritatem divinæ cognitionis per veterem legem habere se jactant, eandem arcam, quam ad salvationem suam deferri præcipiunt, Domini exercituum esse confirmant. Et quia incomparabili scientia ejusdem legis se polleere arbitrantur, dum arca deferri dicitur, Domini exercituum sedentis super Cherubim esse perhibetur.

Cumque arca venisset, omnis Israel grandi clamore vociferatus est.

Quia profecto de eo, quòd carnaliter scientiam legis accipiunt, in sanctæ Ecclesiæ exprobratione garrunt, sine ostensione rationis. Qui enim clamasse, & nihil dicuntur dixisse, hoc profecto exprimunt, quod agunt: quia dum loqui spiritualia carnaliter satagunt, clamorem quidem in garrulitate habent, sed rationem veritatis non habent. Voce quidem multa dicunt, sed sine ratione loquentes, sanctæ Ecclesiæ electis in nullo obsunt, & in semetipsa synagoga loquens, inani devotione concutitur, quia ejus verbis sancta Ecclesia non movetur. Unde aptè nimis terra tantum sonuisse relata est. Terra quippe Judæa nunc dicitur, non quia Deo fructificet, sed propter carnalitatem; quia nimirum, dum Redemptoris fidem recipere noluit, caelestem conversationem penitus amisit. Sed dum vociferatione sua concutitur, ea existimatione, qua semetipsam considerat, esse se terribilem sanctæ Ecclesiæ prædicatoribus exultat.

Et audierunt Philisthim vocem clamoris, dixeruntque: Quanam est hæc vociferatio in castris Hebræorum?

Terræ quippe sonitum, & castrorum vociferationem Philisthim audiunt: quia ij, qui in sancta Ecclesia poculo sancti Spiritus relecti sunt, Judææ quidem & garrulitatem, & vanam perfidiam devotionem cognoscunt. Et quia eorum astimationem in contemptu derisionis habent, subditur:

Et cognoverunt, quòd arca Domini venisset in castra, timueruntque Philisthim dicentes: Venit Deus in castra: et ingemuerunt.

Arca in castra Hebræorum venisse, & cadentes poculo timuisse, atque ingemuisse per ironiam dicitur: quia ad conflictum sanctæ Ecclesiæ, sacramenta legis veteris à synagoga carnalibus defensoribus carnaliter exponuntur. De eo namque disputant, quòd si secundum Dei spiritum sape-

H ij

rent, hostibus suis, si quos haberent, in veritate terribiles esse potuissent. Dum ergo pertinuisse & ingemuisse cadentes poculo dicuntur, non passiones mentium in sanctis prædicatoribus Scriptura ostendit, sed subannationem Judaicæ disputationis; quæ tantò contemptibilior, & risu dignior noscitur, tantò ad spiritalem conversationem Judaicus populus legem à Domino spiritalem accepit, & hoc, quod spiritu donante acceperat, in spiritu non attendit. Quare & ejusdem Judaicæ derisionis verba addentes dicunt:

Va nobis, non fuit tanta exultatio heri, et nudius tertius.

Et quia abundantius deridendi sunt, subdentes dicunt:

Quis nos liberabit de manu deorum istorum sublimium?

Et notandum, quia deorum appellatione deridentur, qui à fide veterum patrum recedentes, se in veritate fidei existere, atque in filiorum Dei numero confidunt. In se quidem illa divina laudationis præconia prolata asserunt, quæ per Prophetam Dominus pronunciat, dicens: *Ego dixi, dii estis, & filij excelsi omnes.* Si itaque mendaci existimatione omnes Israelitæ secundum carnem nuncupativè dii sunt, sublimes dii ejusdem Judaicæ existimationis mendacio sunt sapientes Judæorum. Et quia periti synagogæ ad sanctæ Ecclesiæ conflictum veniunt, ipsi sanctorum prædicatorum voce deridentur, qui de ea, quam non habent, doctrinæ virtute gloriantur. Et quia de antiqua patrum veterum conversatione superbiunt, verba subannationum supponuntur.

Hi sunt dii, qui percusserunt Aegyptum omni plaga in deserto.

Ipsi namque essent, si nobilitatem, quam trahunt ex carnis origine, rectæ fidei virtutibus illustrarent. Nunc autem quia per carnis propaginem eorum sunt filij, quorum virtutes non habent, de amissa earumdem virtutum successione, per contraria verba deridentur: [*Hi sunt, inquit, dii.*] Quasi aperta derisione Judæorum sapientes, doctorum nostrorum ordo reprobet, dicens: Carne quidem magnorum virorum se filios esse gloriantur, sed eorum, de quorum generatione superbiunt, nobilitatem fidei non consequuntur. Ipsi ergo sunt dii subsecutione generis, sed quia ipsi non sunt imitatione virtutis, cum ipsi esse dicuntur, qui virtute claruerunt, deridentur potius, quam laudantur. Et quia eorum assertiones sanctæ Ecclesiæ doctores pro nihilo ducunt, sequitur:

Confortamini, et estote viri Philisthim, ne serviatis Hebrais, sicut ipsi servierunt nobis.

Contra Judæorum quippe vanas assertiones, sanctæ Ecclesiæ doctores eò nihil fortius noviter præparant, quò quidquid à Judæis de Redemptoris contemptu falsò asseritur, pro nullo pensant. Contra eorum quippe confessionem confortarentur, & quasi virili fortitudine decertarent, si velut à sapientioribus, & rationabiliter disputantibus assertionis suæ munimenta infringi timuissent. Quasi enim dicat: Contra eorum objectiones eò robusta & acuta aliqua nobis exquirenda non sunt, quò ipsi nequaquam subtilia & timenda, sed debilia & contemnenda objiciunt. Sed, ut dixi, prædicatores sanctæ Ecclesiæ etsi contra Judæorum vaniloquia noviter nulla præparant, plana tamen, & humi-

li veræ fidei nostræ ratione, quocumque modo defensorum synagogæ impetum debellant. Unde & subdit:

Pugnavit ergo Philisthim, et aversus est Israel, unusquisque in tabernaculum suum, et facta est plaga magna nimis, et arca Dei capta est. Duo quoque filij Heli mortui sunt, Ophni et Phinees.

Philisthim, id est, poculo cadentes pugnant, cum doctores sanctæ Ecclesiæ cum catholicæ fidei vexillo Judæis impugnantibus obviant: Israel autem avertitur; quia in omni disputatione, Judæorum verus superatur. Averti enim ei est, ex pari virtute, adversari non posse. Qui autem præliando avertitur, in prælio quidem est, sed fugiens, etsi virtute deficiens, nocendi tamen desiderium non amittens. Sic namque est omnis repulsus Israel. Fugit quippe, quia doctoribus sanctæ Ecclesiæ respondere non sufficit, sed fugiens vellet resistere, quia victus & confusus cuperet sibi suppetere, unde veritatis, qua vincitur, refragari potuisset. Bene itaque cum aversus Israel dicitur, cautè subjunctum est: [*Unusquisque in tabernaculum suum.*] Tabernaculum quippe uniuscujusque Israelitæ, est cor perfidiæ conclusionem circumseptum. Quia igitur victi à sanctæ Ecclesiæ prædicatoribus, erroris sui latibula repetunt, singuli fugientes de prælio, in suum tabernaculum revertuntur. Et quia hoc totum de adimplerone verbi Samuelis, videlicet de Ecclesiæ primitivæ comminatione dicitur, plaga magna nimis facta fuisse perhibetur: quæ profectò plaga, pro lectoris arbitrio, & secundum spiritalem percussione, & secundum materiale accipi convenienter potest. Nam de spiritali eorum plaga, ad discipulos in prædicatione destinatos Dominus dicit:

Quicumque non receperint vos, exeuntes foras de domo, vel civitate, excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis: tolerabilius erit terra Sodomorum, & Gomorrhæorum in die judicii, quam illi civitati. Hinc iterum dicit: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.* Secundum materiale quoque percussione plagam magnam insinuat, cum ad Hierusalem loquitur, dicens: *Venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te undique, & filios tuos, & ad terram prosternent te, & non relinquetur in te lapis super lapidem.* Hinc compatiens sibi atque lugentibus mulieribus, ad passionis suæ dignationem profisciscens loquitur, dicens: *Filie Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flere, & super filios vestros: quoniam ecce venient in te dies, in quibus dicent: Beata steriles, & ventres: qui non genuerunt, & ubera, quæ non lactaverunt, tunc incipient dicere motibus: Cadite super nos: & collibus: Operite nos. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Quibus profectò verbis ea, quæ Judæorum populo à Romanis principibus Vespasiano, & Tito illata est, & mors, & captivitas designatur. Tunc quippe plaga magna facta fuit, quando cum internecone populi Judæorum civitas & capta extitit & everta; quando pro ultione divini sanguinis, & hostili gladio populus corruit, & qui evadere ferrum potuit, penam sustinuit æternæ captivitatis. Quæ profectò plagæ immensitas, averso jam Israeli perhibetur: quia Judaicus populus antè fuit à sanctæ Ecclesiæ doctoribus & victus, & reprobatus, quam à Romano exercitu expugnatus, peremptus, & in captivitatem ductus. Nam inde expugnari, occidi, & in captivitatem duci temporaliter potuit; quia æternæ libertatis securitatem oblatam sibi à sanctæ Ecclesiæ doctoribus non recepit. Sed & eadem plaga in Israellem vere-

Mar. 101

de domo, vel civitate, excutite pulverem de pedibus

vestris. Amen dico vobis: tolerabilius erit terra Sodomorum, & Gomorrhæorum in die judicii, quam illi civitati.

Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.

Secundum materiale quoque percussione plagam magnam insinuat, cum ad Hierusalem loquitur, dicens: Venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te undique, & filios tuos, & ad terram prosternent te, & non relinquetur in te lapis super lapidem.

Hinc compatiens sibi atque lugentibus mulieribus, ad passionis suæ dignationem profisciscens loquitur, dicens: Filie Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flere, & super filios vestros: quoniam ecce venient in te dies, in quibus dicent: Beata steriles, & ventres: qui non genuerunt, & ubera, quæ non lactaverunt, tunc incipient dicere motibus: Cadite super nos: & collibus: Operite nos. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?

Quibus profectò verbis ea, quæ Judæorum populo à Romanis principibus Vespasiano, & Tito illata est, & mors, & captivitas designatur. Tunc quippe plaga magna facta fuit, quando cum internecone populi Judæorum civitas & capta extitit & everta; quando pro ultione divini sanguinis, & hostili gladio populus corruit, & qui evadere ferrum potuit, penam sustinuit æternæ captivitatis. Quæ profectò plagæ immensitas, averso jam Israeli perhibetur: quia Judaicus populus antè fuit à sanctæ Ecclesiæ doctoribus & victus, & reprobatus, quam à Romano exercitu expugnatus, peremptus, & in captivitatem ductus. Nam inde expugnari, occidi, & in captivitatem duci temporaliter potuit; quia æternæ libertatis securitatem oblatam sibi à sanctæ Ecclesiæ doctoribus non recepit. Sed & eadem plaga in Israellem vere-

Luc. 198

Luc. 23

Luc. 198

Luc. 23

Luc. 198

Luc. 23

Luc. 198

Luc. 23

Luc. 198

Luc. 23

Luc. 198

Luc. 23

Luc. 198

Luc. 23

Luc. 198

Luc. 23

Luc. 198

Luc. 23

Luc. 198

Luc. 23

rem alta divinæ bonitatis dispensatione decernitur; ut arca Dei à gentilibus caperetur, & divinorum sacramentorum intellectus; sanctæ Ecclesiæ fideles tantò securius sub spiritali explanatione perciperent, quantò in Judæa nihil remanere cererent, quod carnaliter exhiberet. Volente namque Deo, civitatem, templum, arcam fœderis vetus populus perdidit; ut nova plebs sanctæ Ecclesiæ eò plenius veri & novi sacrificij mysterium recognoscat, quòd apud Judæos novis apparentibus, vetera penitus defecisse considerat. Arca itaque Dei à Philisthæis capta asseritur: quia, destructo more, veteris scripturæ sacramenta, à Gentilibus secundùm veritatem spiritus fideliter accipiuntur. Capit quippe arcam Dei, qui divinæ cognitionis mysteria in sacro eloquio per veritatem intelligentia, mentis devotione comprehendit. Sed captâ arcâ, duo protinus Heli filij moriuntur: quia profectò & majoris ordinis sacerdotes, atque minoris, in officio immolationis veteris nūquam vivunt. Mori namque perhibentur, qui offerre sacra omnino desiere. Sequitur:

Currens autem vir unus de Benjamin ex acie, venit in Silo in die illo, scissa veste, & conspersus pulvere caput. Cumque ille venisset, Heli sedebat super sella, spectans contra viam. Vir autem ille, postquam ingressus est, nunciavit urbi, & ululavit omnis civitas.

Quid per virum istum exprimitur, qui de acie fugit, nisi ea pars Judaici populi, quæ ad Redemptoris cognitionem veniendo, Judaicam perfidiam dereliquit? Currere namque ei fuit, à pravitate erroris sui, devotionis velocitate, desistere. Quia verò fortia agere in Redemptoris professione disposuit, vir fuit. Qui nimirum eo die, quo victus est, de prælio currit: quia ea fide illuminatione, qua perfidiae tenebras deseruit; ad prædicandum veritatem, quam noverat, accessit. Unde & in Silo venisse perhibetur, quia ad prædicationem mittitur. Qui vestem scidit, quia veterem se hominem exiit: caput pulvere conspersit, quia de splendore novi hominis, quo se induit, nequaquam superbit. Scissa namque vestis ad decorem sanctæ conversationis pertinet. Consperio pulveris, ad æstimationem humilitatis. Quia ergo sanctis prædicatoribus, nec vitæ munditia sine humilitate, nec humilitas sufficit sine sancta conversatione; vir, qui in doctorum typo ad annuncian-
D

Gen. 18. d. ait: Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis & cinis? Consperio item capite loquebatur Propheta, cum supplicaret, dicens: Memento Domine, quia pulvis sumus. Vestem quoque sciderat, qui confitens, dixit: Confiscidisti saccum meum, & pracinxisti me lacinia. Sed cum ecclesiastici prædicatoris humilitas commendatur, pariter & superbia Judaici doctoris exprimitur: quia videlicet Heli super sella sedere perhibetur. In isto quippe loco Heli super sella sedere, sed legisperitos synagogæ insinuat. Quid est autem, quòd sedet super sella, nisi quia superbe extollitur de doctrina? Et quid est, quòd spectat contra viam, nisi quia dum superbe scripturas accipit, ei; per quem ire ad æternam patriam debuit, contradicit? Via quippe salutis illa est, quæ semetipsum asserit, dicens: Ego sum via, veritas, & vita.

Non itaque viam, sed contra viam respicit: quia Redemptorem non cognoscit, cui contradicit. Et bene mortuis filiis, pater super sella sedere dicitur: quia qui veteri more sacrificent, synagoga non habet, & tamen qui veteri more doceant, adhuc habet. Et quia per sapientes doctores ad ministerium erudiebantur, dum cessavit, qui sacrificaret, & ad-

A huc qui doccat, remaneret, aprè filij referuntur mortui, & pater super sella sedere: sed de ea, quam audivit, annunciatione Redemptoris, multitudo synagogæ non gaudium, sed mœrorem habuit. Unde & postquam vir de prælio venit, & captionem arcæ nunciavit, ululasse omnis civitas dicitur. Quæ nimirum tristitia, quia usque ad doctores pervenit, sequitur:

Et audivit Heli sonitum clamoris. dixitque: Quis est hic sonitus tumultus hujus?

Tumultus est vociferatio populi, sed confusa, cum videlicet sine disciplina audiendi, multis simul loquentibus, magnitudo sit murmuris, sine ostensione rationis. Heli ergo cum ululatum civitatis audivit, dixit: [*Quis est sonitus tumultus hujus?*]

B Quia videlicet magisterium synagogæ, subjectis sibi perfidis, de prædicatione Jesu Christi dolentibus, dum causam doloris audire voluit, non percepit responsum rationabilem, sed confusionem querelæ. Ut autem excusationem ignorantie habere non posset, qui de circumfusione ad ministerium Ecclesiasticæ prædicationis accesserat, ei rei veritatem aperuit. Unde & subditur:

At ille festinavit, & venit, & nunciavit Heli.

Sed quia idem Heli statim mortuus, annunciationem suscepit viri venientis, qualis sit ipse audiens, subsequenter innotescit:

Heli autem erat nonaginta, et octo annorum, et oculi ejus caligaverant, et videre non poterat.

Perfectæ namque senectutis esset, si centenarium numerum annorum vivendo peregrisset. Cui profectò numero, quia duo anni deesse conspicuntur: quid est aliud, nisi quia perfectæ maturitatis existet, si sacramentum geminum in Redemptoris nostri incarnatione cognovisset: videlicet veram divinitatem in humanitate ejus, & veram humanitatem in divinitate? Nunc autem, quia multa de lege veteri, plurima de mandatis cælestibus rectè intelligit, nonaginta & octo annorum est, Et dum Deum credit, & ex virgine nasci potuisse per carnem, & humanitatis ejus naturam suscipi abnegat in divinitate, centum annorum non est. Unde & audita viri relatione, justè moritur: quia sine fide Redemptoris ei bona, quæ cognoscit, & alia nequaquam profunt. Et quia alto & incomprehensibili judicio Dei, cæcitas ignorantie ejus menti incutitur, caligasse, & videre non potuisse memoratur. Sequitur:

Et dixit ad Heli: Ego sum, qui veni de prælio: ego, qui de acie fugi hodie.

Quasi in prælio se fuisse memorabat ille, qui dicebat: *Audistis conversationem meam aliquando in Gal. 1. & Judaismo; quoniam supra modum persequabar Ecclesiam Dei, & expugnabam illam, & proficiebam in Judaismo supra multos coetaneos meos, in genere meo, abundantius amulator existens paternarum mearum traditionum.* Sed de prælio venit, qui dicit: *Qui prius sui blasphemus & persecutor; sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci.* Fugere ergo de acie Judæo quid est aliud, quàm à perfidorum errore separari? Et de prælio venire, quid est, nisi rectæ fidei bonum aliis nunciare? Fugere namque metuentis est, venire volentis. Quo in loco, quia prius dicitur venire de prælio, quàm ex acie fugere: cum prius deseratur perfidia, quàm veritas prædicetur, mirum non est. Nam hoc, quòd de acie se fugisse posterius dicit, non ad ordinem, quo factum est, dicitur, sed ad certitudinem verbi, quod præmisit. Quod etiam secundùm historiæ ordinem demonstra-

tur: quia nisi prius de acie fugisset, venire de praelio nequaquam potuisset. Nos autem, qui secundum spiritum spiritalia, etiam in rebus Judaeorum carnaliter gestis, inquirimus, illum virum, quem loquentem paulo superius introduximus, attendamus. Nā auditum est ab Ecclesia, quia is, qui quondā persequebatur, evangelizaret: sicut scriptum de eo jam evangelizante est: *Cum autem venisset Hierusalem, tentabat se jungere discipulis, & omnes timebant eum, non credentes, quia esset discipulus.* Hinc item ad Ananiam discipulum Dominus Damasci apprensus, ait: *Surgens vade in vicum, qui vocatur Rectus: & quare in domo Iudae Saulum nomine Tarsensem, & impone sibi manum, ut visum recipiat.* Qui nimirum confestim Domino respondit, dicens: *Domine audivi à multis, quanta mala sanctis tuis fecerit in Hierusalem, & potestatem habet à principibus sacerdotum, aligandi omnes, qui invocant nomen tuum.* Cùm ergo illum Judæis prædicabat, quem impugnare minis solebat & cædibus, nimirum de praelio veniebat. Sed dum ei prædicanti, discipuli omnes se jungere timerent, de acie eum fugisse dubitabant. De praelio quippe veniebat, cùm à vocante Domino in terram prostrato dictum fuerat: *Surge, & ingredere civitatem, & discetur tibi, quid se oporteat facere.* Sed fugisse eum de acie, Anania non credidit, qui ea mala, quæ sanctis in Hierusalem fecerat, & potestatem, quam acceperat, Domino præcipienti intimavit. Ut ergo eum venisse de praelio, & fugisse de acie veraciter demonstraret, eidem Ananiæ Dominus præcipit, dicens: *Vade, quia vas electionis est mihi iste, ut portes nomen meum coram gentibus, & regibus, & filiis Israel.* Et notandum, quia eo die, quo hæc nunciabat, se venisse de praelio, & fugisse de acie assererat. In die quippe fugiunt: quia attestante Veritate: *Qui*

Joan. 12. in tenebris est, nescit quò vadat. Hinc etiam scriptum est: *Qui dormiunt, in nocte dormiunt: & qui ebrii sunt, in nocte ebrii sunt.* Et quia in exemplo beati Apostoli Pauli, virum de acie fugientem videre cœpimus, hoc, quòd in die fugiat, attendamus. Nam nox erat, quando aciem contra sanctam Ecclesiam construebat, quando acceptis epistolis à principibus sacerdotum ad Damascum, minarum & cædis spirans in discipulos, festinabat. Sed, qui in nocte bellum paravit, in die fugit: quia in itinere lux de caelo eum subito circumfulsit, in terramque prostravit, ineffabili pavore terruit, ut tenebras immensi erroris agnosceret, & pro ea, quam expugnabat nocte Ecclesia, in diei lumine dimicaret. In die igitur fugit, quem ut perfidiæ noctem desereret, de caelo ostensa Redemptoris claritas circumfulsit. Quid est ergo quòd eo die se fatetur venire de praelio, quo de acie fugerit, nisi quia rectæ prædicationis intentio designatur? Quidam namque eo die de acie fugiunt, sed alio veniunt de praelio: quia errores pristinos, amore æternæ vitæ derelinquunt: sed cùm ad prædicationis ministerium assumuntur, de sua prædicationis facundia, temporales retributiones appetunt. Alio igitur die, quàm eo, quo fugerant, veniunt: quia nimirum recti sunt conversatione, sed prædicationis intentione perverfi. Sancti ergo prædicatores, qui per Redemptoris nostri gratiam de circumcissione crediderunt, non alio die, sed eo, quo de acie fugerant, de praelio venerunt: quia profectò utrumque donum in superni amoris splendore consecuti sunt, veritatem scilicet conversationis, cum prædicatione verbi. Et quia Judaicum magisterium, etsi non intentione cognoscendæ veritatis, curiositatis tamen sollicitudine sanctorum prædicatorum assertiones audire voluit, sequitur:

Cui ille ait: Quid actum est, fili mi?

Sub unius quippe descriptione, omnibus loquitur, quia gentis suæ homines vidit, quos aliquando doctrina legis instruxit. Vel fortasse filium vocavit,

A non affectu amoris, sed adulatione calliditatis: ut eò hunc facilius per deceptionem caperet, quòd se eum paterno affectu diligere demonstraret. Eum itaque filium vocat, à quo quid actum fuerit, scire appetit: ut profectò ille pro impenso honore adulationis, seriem perverteret veritatis. Honor igitur appellationis non ad amorem refertur, sed ad calliditatem. Sed qui prælatæ laudis favorem respuit, constanter vera patefecit. Unde & subditur:

Respondens autem qui nunciabat: Fugit, inquit, Israel coram Philisthym, et ruina magna facta est in populo. Insuper et duo filij tui mortui sunt, Ophni, et Phinees.

B Hoc namque vir fugiens nunciavit, quòd experientiã didicit. Quid est igitur, quòd fugisse Israellem asserit, nisi quia constanter affirmat, quòd dum Judaicas populus legis sensum carnaliter retinet, spiritalibus sanctæ Ecclesiæ doctoribus resistere disputando non potest? Et quid est, quòd magnam ruinam factam fuisse in populo prædicat, nisi quia omnes, qui de Judaico populo verbum fidei repulerunt, æterna morte perisse confirmat? Et quid est, quòd duo Heli filij mortui referuntur, nisi quia uterque ordo veteris sacerdotij defecisse asseritur? Et quid est, quòd arcam Dei captam fuisse dicit, nisi quia cognitionem divinorum sacramentorum à Judæis ablatam, atque à gentibus fideliter apprehensam asserit: quia à gentibus jam, Dei gratia vocante, fidelibus divina mysteria cognoscantur. Sequitur:

Cumque ille nominasset arcam Dei, cecidit Heli de sella retrorsum juxta ostium, et fractis cervicibus, mortuus est.

Quid est, quòd Heli auditâ Israelis fugâ, relatâ sibi ruinâ populi, intimata filiorum morte, de sella nequaquam cadit: cognita autem arcæ captione, & de sella cadit, & vitam perdit? Sed quia in Heli sapientes Judaeorum, & legisperitos designari diximus, auditâ Israelis fuga, de sella non cecidit: quia quòd simplices synagogæ filij à sanctæ Ecclesiæ doctoribus in prædicatione superentur, pro parvo ducit. Non cadit relatâ sibi ruinâ populi: quia dum perire audit eos, qui in Judaismo moriuntur, nequaquam expavescit. Intimata filiorum morte non cadit: quia & objecta sibi sacerdotij utriusque cessatione, superbere non desinit. Illata autem sibi arcæ captione cadit: quia dum sacramenta scripturæ suæ profundè & spiritualiter sciri à sanctæ Ecclesiæ prædicatoribus & fidelibus videt, de ea, quam carnaliter tantum intelligit, sacri eloquij eruditione superbere non audent. De sella igitur cadit: quia spiritali cognito, superbere de carnali magisterio non præsumit. Sed quia vera prædicari sublimiter audit, & nequaquam credit, dum confunditur, & non salvatur, cadit & moritur. Cadit quippe de sella, quia extolli desinit de doctrina. Sed cadens moritur, quia si ratione vincitur, ejusdem tamen rationis iudicio, pervenire ad æterna gaudia non meretur. Qua in re notandum est, quia qui cadens moritur, juxta ostium cadit. Quid est enim quòd cadit juxta ostium, nisi quia dum cæcus errat, impingit in Redemptorem? Qui nimirum de semetipso asserit, dicens: *Qui ceciderit super lapidem istum, confringetur: super quem vero ceciderit, conteret eum.* Ipse quoque de semetipso ait: *Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur, & egredietur, & regredietur, & pascha inveniet.* Juxta ostium ergo mortuus est Heli, quia synagogæ magisterium idecirco perit, quia in Redemptorem offendit. Ibi enim cecidit, ubi deliquit. Qui etiam cadens, cervicibus fregit. In cervice tumor temporalis potentie designatur. Fracta ergo cervix moritur, qui perfidiæ magnitudine amissa, regni potentia condemnatur. Potest quoque per ostium, sa-

ad. 9. b

ibid.

Joan. 12.

f

1. Th. 5. b

ad. 9. a

Mat. 21

Joan. 10.

Mor. 6. c.

2. Cor. 11.

Ezech. 13.

20.

cræ Scripturæ littera designari. Nam velut per ostium ad æterni templi atria ducimur, dum per sacri eloquij litteram, ad allegoricam & spirituales intelligentiam sublevamur. Intus quoque rex cernitur: quia promissus Redemptor humani generis, in spiritali sacra Scripturæ intelligentia invenitur. Heli ergo juxta ostium mortuus cecidit: quia profectò synagoga magisterium idcirco interiit, quia per spiritalem scripturam eum, qui in spiritu promissus fuerat Redemptorem humani generis, non spiritaliter sed carnaliter quæsit. Juxta ostium namque mortuus est: quia de eo interiit, quoddam spiritalem Redemptoris promissionem, non secundum intelligentiam spiritalem, sed secundum simplicem locutionem historię intellexit. Et quia per doctrinæ suæ studium, multo tempore Judææ, non amore bona operanti, sed timore à malo declinanti, præfuit, sequitur:

Senex enim erat, & grandævus: & ipse judicavit Israel quadraginta annis.

Senex etenim fuit, & grandævus diuturnitate temporum. Quadraginta verò annis præfuit, per timorem legalium mandatorum. Quadragenarius quippe numerus ad peccatores pertinet. Unde & Quadragesimæ tempus in sancta Ecclesia eodem dierum numero consecratum est, ut videlicet ea, quæ committimus, peccata tergere pœnitendo studeamus. Quadragenarius quippe numerus ex denario & quaternario consummatur. Et quia peccando, decalogum divinæ legis transgredimur, ipsam verò peccandi facultatem ex ea, qua consistimus, quatuor elementorum compactione contrahimus, sub numero quadragenario, quamdiu in peccato existimus, continemur. Heli ergo quadraginta annis Israellem judicavit; quia synagoga magisterium, & austeram legis disciplinam ad timorem subjectæ plebis exhibuit: ut materiam humane conditionis per concupiscentiam fragilem, in statu justitiæ per timorem retineret. Sed jam mortuus est Heli, jam fractis cervicibus juxta ostium jacet, sed tamen prave doctrinæ ejus virus in semine remanet. Jam quippe, qui non credit de Judæorum sapientibus, judicatus est: sed quia in ejus instructione pravitatis semina mentes concipiunt, qui ejus doctrinam filij nascuntur, perfidiæ ejus vafaniam non relinquunt. Quare & subditur:

Nurus autem ejus uxor Phinees prægnans erat, vicinaque partui, qua, audito nuncio, quia capta esset arca, & mortuus socer suus, & vir suus, incurvavit se, et peperit. Irruerunt enim in eam dolores subiti. In ipso autem momento mortis ejus dixerunt ei, quæ stabant juxta eam: Ne timeas, quia filium peperisti. Quæ non respondit, neque animadvertit.

Quæ autem fuit nurus Heli, nisi plebs Judæorum, reprobis sacerdotibus subjecta? Quæ quia per eorum prædicationem semina perfidiæ in mente susceperat, prægnans erat. Et quia conceptam malitiam ipsa quoque cogitabat effundere, non solum prægnans fuisse dicitur, sed etiam partui vicina. Quid est autem, quoddam audita arcæ captione, & soceri atque viri sui morte, peperisse dicitur, nisi quia Judæicæ plebis residuum, dum spiritalia sacramenta scripturarum ad gentium eruditionem transisse cognoscit, dum sapientes synagoga cum utroque sacerdotio interiisse jam conspicit, ea, quæ concepit, hæresis suæ semina, loquendo effundere non desistit? Parere autem ei, est conceptam pravitatem loquendo aliis aperire. Et quia reproba prædicat, dum parere asseritur, incurvata memoratur. Velut enim non se curvantes pariant, qui cælestia loquuntur:

A quia in itatu fidei auditorum suorum corda ad studium erigunt bonæ operationis. Quæ igitur prava asserit, incurvata parit: quia profectò hoc sibi loquendo agitur, ut quò attentius loquitur, in damnationis suæ barathro profundius deponatur. Rectè igitur dum ad partum incurvatur, mori dicitur. Pariens namque moritur, quia in blasphemie suæ merito condemnatur. Et quia mortis suæ tormenta non prævidet, subiti dolores in eam irruere dicuntur. Subiti namque dolores sunt, repentinæ afflictiones mortis, sine prævisione venientis. Subitò enim dolores irruunt, cum Judæicæ plebi suppliciorum perennium retributiones obviant: quæ nunc in contemptu veritatis posita, non formidat. Quia enim pro paternarum traditionum observatione, ad æternam vitam moriendo se transire æstimat, in subitos dolores tunc corrumpit, cum sustinere tormenta inchoat, quæ non speravit. Et notandum, quia de moriente dicitur: [Irruerunt in eam dolores subiti:] quia videlicet dum per carnis molestias ad exitum vitæ cogitur, tunc flagella dolorum irruere in eam temporaliter incipiunt: quibus ejus impietas æternam vindictam puniatur; & quia vicino exitu reproba Judæorum mentes se alterutrum ad perfidiam cohortantur. In ipso autem momento mortis ejus, dixerunt ei, quæ stabant juxta eam: [Ne timeas, quia filium peperisti.] Filium quippe peperit: quia durum in nequitia, & insuperabilem populum erudit. Quæ autem mulieres juxta stant, nisi mentes æquali ordine impietatis astrictæ? Stant quippe non veritate & rectitudine fidei, sed præsumptione & jactantia religionis. Idcirco eam, ne timeat, cohortantur, quia filium peperit: ut videlicet tantò securius in veteri traditione mori non timeat, quantò illos etiam in ea obduratos & inconvertibiles aspicit, quos suo magisterio eruditos cognoscit. Sed dum in se abundantius dolore compellitur, pro nihilo ducit, quidquid alij sua eruditione profecerunt, unde & subditur: [Quæ non respondit, neque animadvertit.] Nam dum æterni doloris experiri amaritudinem inchoat, hoc, quod temporaliter aliis præfuit, non delectat. Vel certè idcirco de nato puero non lætatur: quia is, qui gignitur sua institutione, in captivitate conspicitur. Unde & subditur:

Et vocavit puerum Hichaboth, dicens: Translata est gloria Domini, quia capta est arca Dei.

Arca quidem capitur: quia jam, auctore Deo, à veris fidelibus, sanctæ Scripturæ sacramenta, veræ intelligentiæ capacitate retinentur. Et gloria Israel translata est: quia postquam à vera religione cecidit, redolere per bonæ famæ opinionem cessavit. Bene autem non perire Israel gloria dicitur, sed transferri: quia religionis fama, quam perdidit, ad gentilitatem transivit. Translata quippe est gloria: quia in sancta Ecclesia veræ religionis fragrantia redolet, quæ in fide Redemptoris posita, pro æterni splendoris certitudine, quam expectat, domum sancti Spiritus pignus tenet. Idcirco de nato filio lætari refugit: quia profectò dum ad gentes transisse præteritam gloriam conspicit, ad captivitatem se parere ingemiscent. A translatione etiam gloriæ filium nominat: quia profectò impietatem, in qua permanet, quasi prælato nomine perpetuò repræsentat. Potest autem per hoc, quoddam à matre ei nomen imponitur, apertè intelligi quod videmus. Ex ea enim nomen suscepit, à qua ei meritum impietatis venit. Sequitur:

CAPUT III.

Philistiim autem tulerunt arcam, et asportaverunt à lapide Adjutorij in Azotum. Tulerunt Philistiim arcam Dei, et intulerunt eam in templum Dagon, et surrexerunt.